

VI col·loqui internacional Mimesi

CONSTRUCCIÓ D'AUTOR(ITAT) A LA POÈTICA: RENAIXEMENT, BARROC, IL·LUSTRACIÓ

II. AUTOCOMENTARIS (TASSO, GUARINI, MARINO)

Josep Solervicens (Universitat de Barcelona)

Guarini per Guarini: de l'autodefensa a l'autocomentari d'Il pastor fido

Per comprendre l'obra de Giovan Battista Guarini és essencial plantejar la interacció, sovint complexa, entre tres components de la literatura: la creació, la crítica i l'especulació teòrica. La necessitat de justificar la tragicomèdia pastoral *Il pastor fido* (redacció inicial, 1583-86; 1a ed., 1589/1590; 2a ed. corregida, 1602) de les crítiques ferotges que va rebre, abans i tot d'haver-la acabada, el converteixen en comentarista i teòric d'ell mateix. L'operació es duu a terme en quatre fases: a *Il Verrato* (ed. 1588), en forma de diàleg entre l'impugnador de l'obra i un famós actor; a *Il Verrato secondo* (ed. 1593), en forma de discurs acadèmic d'un anònim "attizzato accademico ferrarese" (irritat acadèmic de Ferrara); a *Il compendio della poesia tragicomica* (ed. 1601), en forma de tractat de poètica, i a les *Annotazioni*, una minuciosa anotació de la seva tragicomèdia que acompanya l'edició definitiva d'*Il pastor fido* (1602), inicialment sense explicitar-ne l'autoria. Enfront d'unes crítiques contundents i directes, Guarini respon amb estratègies força més sofisticades que desactiven la base de la reprovació i permeten vindicar la pròpia excel·lència per mitjà de mecanismes literaris que atenuen l'impacte de l'autoelogi i de l'autocanonització.

Tot i la diversitat de formats i d'estratègies, la base conceptual de les quatre construccions d'autor(itat) és coherent i homogènia. Guarini troba en els conceptes de la teoria de la literatura

de l'època una justificació per a les seves opcions dramàtiques, sovint perquè els hi atribueix una flexibilitat extrema, però també es forja una imatge de poeta filòleg i filòsof, que pot competir amb els editors i els comentaristes de la *Poètica* d'Aristòtil. D'altra banda, es pot plantejar fins a quin punt la redacció final d'*Il pastor fido*, especialment la revisió dels actes IV i V, no és també un intent d'autojustificació enfront de les primeres crítiques rebudes i d'exhibició del seu domini de la literatura clàssica, precisament quan se'l titlla d'actuar al marge o en contra de la tradició grecolatina. La ponència examina les bases teòriques aristotèliques que nodreixen l'autoanàlisi de la seva obra dramàtica, les estratègies de construcció d'autor(itat) que desplega, la imatge d'autor excel·lent que projecta i la repercussió immediata dels seus escrits, també a l'àmbit català, que acaben modelant un nou gènere dramàtic barroc, la tragicomèdia, i convertint el seu autor en canònic.